

KOMISJONI SOOVITUS (EL) 2024/598,

18. detsember 2023,

Rumeenia ajakohastatud lõimitud riikliku energia- ja kliimakava (2021–2030) projekti kohta ning Rumeenia meetmete kooskõla kohta liidu kliimanetraalsuse eesmärgiga ja kliimamuutustega kohanemisel tehtavate edusammude tagamisega

(Ainult rumeeniakeelne tekst on autentne)

EUROOPA KOMISJON,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artiklit 292,

võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. detsembri 2018. aasta määrust (EL) 2018/1999, milles käsitletakse energialiidu ja kliimameetmete juhtimist ning millega muudetakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusi (EÜ) nr 663/2009 ja (EÜ) nr 715/2009, Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiive 94/22/EÜ, 98/70/EÜ, 2009/31/EÜ, 2009/73/EÜ, 2010/31/EL, 2012/27/EL ja 2013/30/EL ning nõukogu direktiive 2009/119/EÜ ja (EL) 2015/652 ning tunnistatakse kehtetuks Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 525/2013, ⁽¹⁾ eriti selle artikli 9 lõiget 2 ja artikli 14 lõiget 6,

võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 30. juuni 2021. aasta määrust (EL) 2021/1119, millega kehtestatakse kliimanetraalsuse saavutamise raamistik ning muudetakse määruseid (EÜ) nr 401/2009 ja (EL) 2018/1999, ⁽²⁾ eriti selle artikli 7 lõiget 2,

ning arvestades järgmist:

Soovitus Rumeenia ajakohastatud lõimitud riikliku energia- ja kliimakava (2021–2030) projekti kohta

- (1) Rumeenia esitas oma ajakohastatud lõimitud riikliku energia- ja kliimakava projekti 31. oktoobril 2023.
- (2) Kuna Rumeenia ajakohastatud lõimitud riikliku energia- ja kliimakava projekt esitati hilinemisega, oli komisjonil vähe aega, et koostada hinnang ning võtta käesolev soovitus vastu kuus kuud enne lõplike ajakohastatud riiklike energia- ja kliimakavade esitamise tähtpäeva, nagu on nõutud määruse (EL) 2018/1999 artikli 9 lõikes 2.
- (3) Määruse (EL) 2018/1999 (edaspidi „juhtimismäärus“) artiklis 3 ja I lisas on esitatud elemendid, mis peavad sisalduma ajakohastatud lõimitud riiklikus energia- ja kliimakavas. 2022. aasta detsembris võttis komisjon vastu suunised liikmesriikidele ajakohastatud riiklike energia- ja kliimakavade projektide ja lõplike kavade koostamise protsessi ja ulatuse kohta ⁽³⁾. Suunistes tehti kindlaks head tavad ning piiritleti hiljutiste poliitiliste, õiguslike ja geopoliitiliste muutuste mõju energia- ja kliimapoliitikale.
- (4) Seoses kavaga „REPowerEU“ ⁽⁴⁾ ning 2022. ja 2023. aasta Euroopa poolaasta tsüklite osana on komisjon pööranud suurt tähelepanu liikmesriikide energia- ja kliimavaldkonna reformi- ja investeerimisvajadustele, et tugevdada energiapuolele ja suurendada taskukohasust sellega, et kiirendatakse õiglast roheüleminekut. See kajastub 2022. ja 2023. aasta Rumeenia riigiaruannetes ⁽⁵⁾ ning nõukogu soovitustes Rumeeniale ⁽⁶⁾. Liikmesriigid peaksid uusimaid riigipõhiseid soovitusi oma lõplikes ajakohastatud lõimitud riiklikes energia- ja kliimakavades arvesse võtma.

⁽¹⁾ ELT L 328, 21.12.2018, lk 1.

⁽²⁾ ELT L 243, 9.7.2021, lk 1.

⁽³⁾ Komisjoni teatis suuniste kohta liikmesriikidele 2021.–2030. aasta riiklike energia- ja kliimakavade ajakohastamiseks (ELT C 495, 29.12.2022, lk 24).

⁽⁴⁾ COM(2022) 230 final.

⁽⁵⁾ SWD (2022) 624 final, SWD (2023) 623 final.

⁽⁶⁾ COM(2022) 624, soovitus nõukogu soovituse kohta; COM(2023) 623 final, soovitus nõukogu soovituse kohta.

- (5) Komisjoni soovitud jõupingutuste jagamise määrase ⁽⁷⁾ kohaste riiklike eesmärkide saavutamise kohta põhinevad tõenäosusel, et liikmesriigid saavutavad 2030. aastaks seatud eesmärgid, sealjuures võetakse arvesse jõupingutuste jagamise määrase kohaste paindlikkusmeetmete kasutamise korda.
- (6) Süsinikdioksiidi kogumist, kasutamist ja säilitamist käsitlevate komisjoni soovitude eesmärk on saada ülevaade kõnealuste tehnoloogiate kavandatava kasutuselevõtu kohta riigi tasandil, sealhulgas andmed igal aastal koguda kavandatavate CO₂ koguste kohta kuni aastani 2030, jaotatuna kogutava CO₂ allikate kaupa (kas kogutav CO₂ on pärit Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiviga 2003/87/EÜ ⁽⁸⁾ hõlmatud käitistest või muudest allikatest, nt biogeensetest allikatest või otse atmosfäärist), kavandatud CO₂ transporditaristu kohta ning võimalike riigisiseste CO₂ säilitamisvõimaluste ja sisestusmahtude kohta, mis on kava kohaselt kättesaadavad 2030. aastal.
- (7) Komisjoni soovitudes Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2018/841 (maakasutuse, maakasutuse muutuse ja metsanduse määrus, edaspidi „LULUCFi määrus“) ⁽⁹⁾ rakendamise tulemuslikkuse kohta käsitletakse seda, kuidas liikmesriik täidab ajavahemikul 2021–2025 (esimene ajavahemik) negatiivse saldo vältimise kohustust ja ajavahemikul 2026–2030 (teine ajavahemik) oma riiklikku eesmärki, seejuures võetakse arvesse kõnealuses määruses sätestatud paindlikkusmeetmete kasutamise korda. Komisjoni soovitudes võetakse arvesse ka seda, et esimesel ajavahemikul kantakse LULUCFi määrase kohaldamisala ülemäärased heitkogused automaatselt üle jõupingutuste jagamise määrase kohaldamisalasse.
- (8) Selleks et kliimamuutustega kohanemine toetaks nõuetekohaselt energiaalaste eesmärkide ja kliimamuutuste leevendamise eesmärkide saavutamist, on oluline teha kindlaks võimalikud kliimamuutustega seotud ohud ning analüüsida kliimaga seotud haavatavust ja riske, mis võivad mõjutada asjaomaseid piirkondi, elanikkonnarühmi ja sektoreid. Komisjoni soovitudes kliimamuutustega kohanemise kohta käsitletakse seda, mil määral Rumeenia lõimib oma ajakohastatud riiklikku energia- ja kliimakavasse kohanemise eesmärgid, milles võetakse arvesse kliimariske, mis võivad takistada Rumeenial energialiidu eesmärkide ja sihtide saavutamist. Ilma konkreetsete kohanemist käsitlevate kavandatud ja rakendatud poliitikasuundade ja meetmeteta on energialiidu mõõtmatega seotud eesmärkide saavutamine ohus.
- (9) Komisjoni soovitud taastuvenergiaeesmärkide kohta põhinevad määrase (EL) 2018/1999 II lisas esitatud valemil (mis põhineb objektiivsetel kriteeriumidel) ning peamistel Rumeenia ajakohastatud riikliku energia- ja kliimakava projektist puuduvatel poliitikasuundadel ja meetmetel, mida on vaja, et Rumeenia saaks õigeaegselt ja kulutõhusalt anda oma riikliku panuse liidu siduvasse taastuvenergia osakaalu eesmärki, milleks on 2030. aastaks vähemalt 42,5 %, koos ühise püüdlusega suurendada seda 45 %ni vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivile (EL) 2018/2001, ⁽¹⁰⁾ milles käsitletakse taastuvatest energiaallikatest toodetud energia kasutamise edendamist. Komisjoni soovitud põhinevad ka Rumeenia panusel kõnealuse direktiivi artiklites 15a, 22a, 23, 24 ja 25 esitatud konkreetsete eesmärkide saavutamisse ning sellega seotud poliitikasuundadel ja meetmetel direktiivi kiireks

⁽⁷⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 30. mai 2018. aasta määrus (EL) 2018/842, milles käsitletakse liikmesriikide kohustust vähendada kasvuhooonegaaside heidet aastatel 2021–2030, millega panustatakse kliimameetmetesse, et täita Pariisi kokkuleppega võetud kohustused, ning millega muudetakse määrust (EL) nr 525/2013 (ELT L 156, 19.6.2018, lk 26), mida on muudetud 19. aprilli 2023. aasta määrusega (EL) 2023/857, millega muudetakse määrust (EL) 2018/842, milles käsitletakse liikmesriikide kohustust vähendada kasvuhooonegaaside heidet aastatel 2021–2030, millega panustatakse kliimameetmetesse, et täita Pariisi kokkuleppega võetud kohustused, ning määrust (EL) 2018/1999 (ELT L 111, 26.4.2023, lk 1).

⁽⁸⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. oktoobri 2003. aasta direktiiv 2003/87/EÜ, millega luuakse ühenduses kasvuhooonegaaside saastekvootidega kauplemise süsteem ja muudetakse nõukogu direktiivi 96/61/EÜ (ELT L 275, 25.10.2003, lk 32).

⁽⁹⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 30. mai 2018. aasta määrus (EL) 2018/841, millega lisatakse maakasutusest, maakasutuse muutusest ja metsandusest tulenev kasvuhooonegaaside heide ja sellest tulenevate kasvuhooonegaaside sidumine 2030. aasta kliima- ja energiapoliitika raamistikku ning millega muudetakse määrust (EL) nr 525/2013 ja otsust nr 529/2013/EL (ELT L 156, 19.6.2018, lk 1), mida on muudetud Euroopa Parlamendi ja nõukogu 19. aprilli 2023. aasta määrusega (EL) 2023/839, millega muudetakse määrust (EL) 2018/841 kohaldamisala, aruandlus- ja täitmisenõuete lihtsustamise ning liikmesriikidele 2030. aastaks eesmärkide kehtestamise osas, ning määrust (EL) 2018/1999 seire, aruandluse, edusammude jälgimise ja läbivaatamise parandamise osas (ELT L 107, 21.4.2023, lk 1).

⁽¹⁰⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. detsembri 2018. aasta direktiiv (EL) 2018/2001 taastuvatest energiaallikatest toodetud energia kasutamise edendamise kohta (ELT L 328, 21.12.2018, lk 82), mida on muudetud Euroopa Parlamendi ja nõukogu 18. oktoobri 2023. aasta direktiiviga (EL) 2023/2413, millega muudetakse direktiivi (EL) 2018/2001, määrust (EL) 2018/1999 ja direktiivi 98/70/EÜ seoses taastuvatest energiaallikatest toodetud energia kasutamise edendamisega ning tunnistatakse kehtetuks nõukogu direktiiv (EL) 2015/652 (ELT L, 2023/2413, 31.10.2023, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2023/2413/oj>).

ülevõtmiseks ja rakendamiseks. Soovitused kajastavad seda, kui oluline on töötada välja põhjalik pikaajaline kava taastuenergia ja eelkõige tuuleenergia kasutuselevõtuks, et suurendada nähtavust Euroopa töötleva tööstuse ja võrguettevõtjate jaoks kooskõlas Euroopa tuuleenergia paketiga ⁽¹¹⁾.

- (10) Komisjoni soovitused riikliku energiatõhususpäpanuse kohta põhinevad Euroopa Parlamendi ja nõukogu energiatõhusust käsitleva direktiivi (EL) 2023/1791 ⁽¹²⁾ artiklil 4, selle direktiivi I lisas esitatud valemil ning seotud poliitikasuundadel ja meetmetel selle rakendamiseks.
- (11) Komisjoni soovitustes pööratakse erilist tähelepanu eesmärkidele ja panustele ning nendega seotud poliitika-suundadele ja meetmetele kava „REPowerEU“ elluviimiseks, et kiiresti järk-järgult kaotada sõltuvus Venemaa fossiilkütustest. Soovitustes võetakse arvesse kogemusi, mis on saadud algatuste paketi „Säästame gaasi turvalise talve nimel“ ⁽¹³⁾ rakendamise eest. Soovitused kajastavad vajadust muuta energiasüsteem vastupidavamaks, võttes arvesse kohustusi, mis tulenevad Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrustest (EL) 2019/941, ⁽¹⁴⁾ mis käsitleb ohuvalmidust elektrisektoris, ja (EL) 2017/1938, ⁽¹⁵⁾ mis käsitleb gaasivarustuskindlust, ning kooskõlas komisjoni soovituselga energia salvestamise kohta ⁽¹⁶⁾.
- (12) Komisjoni soovitustes võetakse arvesse vajadust kiirendada energia siseturu lõimimist, et tugevdada paindlikkuse rolli ning võimestada ja kaitsta tarbijaid. Samuti võetakse komisjoni soovitusel arvesse seda, et on oluline hinnata energiaostuvõimetute leibkondade arvu kooskõlas määruse (EL) 2018/1999 artiklis 3 esitatud nõuetega ja komisjoni soovituselga (EL) 2023/2407 ⁽¹⁷⁾.
- (13) Komisjoni soovitused kajastavad seda, et on oluline tagada piisavad investeeringud puhta energia alastes teadusuuringutesse ja uuendustesse, et edendada nende arengut ja suurendada tootmisvõimsust, sealhulgas kehtestada asjakohased poliitikasuunad ja meetmed energiamahukate tööstusharude ja muude ettevõtete jaoks, ning seda, et nullnetotööstuse jaoks on vaja täiendada tööjõu oskusi, et tugevdada liidus tugevat, konkurentsivõimelist ja keskkonnasäästlikku majandust.
- (14) Komisjoni soovitused tuginevad Pariisi kokkuleppe raames võetud kohustustele järk-järgult vähendada fossiilkütuste kasutamist ning fossiilkütuste toetuste järkjärgulise kaotamise tähtsusele.
- (15) Investeeringuvajadusi käsitlevad komisjoni soovitused põhinevad komisjoni hinnangul selle kohta, kas ajakohastatud kava projektis antakse üldine ülevaade investeeringuvajadustest selle jaoks, et saavutada energialiidu kõigi mõõtmetega seotud eesmärgid ja panused, märgitakse rahastamisallikad, sealhulgas era- ja avaliku sektori allikate kaupa, kirjeldatakse investeeringuid, mis on kooskõlas Rumeenia taaste- ja vastupidavuskavaga, Rumeenia õiglase ülemineku territoriaalsete kavade ja ning Euroopa poollaasta raames esitatud 2022.–2023. aasta riigipõhiste soovituseltega, ning kas selles sisalduv kavandatud poliitikasuundade ja meetmete usaldusväärne makromajanduslik hindamine. Riiklik energia- ja kliimakava peaks tagama riigi poliitikasuundade ja meetmete läbipaistvuse ja prognoositavuse, et toetada investeeringuskindlust.

⁽¹¹⁾ Teatis Euroopa tuuleenergia tegevuskava kohta (COM(2023) 669 final, 24.10.2023) ja teatis ELi merel toodetud taastuenergia eesmärkide elluviimise kohta (COM(2023) 668 final).

⁽¹²⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. septembri 2023. aasta direktiiv (EL) 2023/1791, mis käsitleb energiatõhusust ja millega muudetakse määrust (EL) 2023/955 (ELT L 231, 20.9.2023, lk 1).

⁽¹³⁾ Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Säästame gaasi turvalise talve nimel“ (COM(2022) 360 final).

⁽¹⁴⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 5. juuni 2019. aasta määrus (EL) 2019/941, mis käsitleb ohuvalmidust elektrisektoris ja millega tunnistatakse kehtetuks direktiiv 2005/89/EÜ (ELT L 158, 14.6.2019, lk 1).

⁽¹⁵⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 25. oktoobri 2017. aasta määrus (EL) 2017/1938, mis käsitleb gaasivarustuskindluse tagamise meetmeid ja millega tunnistatakse kehtetuks määrus (EL) nr 994/2010 (ELT L 280, 28.10.2017, lk 1).

⁽¹⁶⁾ Komisjoni 14. märtsi 2023. aasta soovitus „Energia salvestamine – alusepanek vähese CO₂ heitega ja kindlale ELi energiasüsteemile“ (ELT C 103, 20.3.2023, lk 1).

⁽¹⁷⁾ Komisjoni 20. oktoobri 2023. aasta soovitus (EL) 2023/2407 energiaostuvõimetuse kohta (ELT L, 2023/2407, 23.10.2023, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reco/2023/2407/oj>).

- (16) Komisjoni soovitusel kajastavad seda, kui tähtis on ulatuslik piirkondlik konsulteerimine ning see, et kava teemal tagatakse varajane ja kaasav konsulteerimine, sealhulgas üldsuse tulemuslik osalemine koos piisava teabe ja sobiva ajakavaga, kooskõlas Århusi konventsiooniga ⁽¹⁸⁾.
- (17) Õiglast üleminekut käsitlevad komisjoni soovitusel kajastavad hinnangut selle kohta, kas Rumeenia kavas on piisavalt põhjalikult kindlaks tehtud kliimapöörde ja energiasüsteemi ümberkujundamise mõju ühiskonnale, tööhõivele ja oskustele, ning kas seal on visandatud asjakohased kaasnevad poliitikasuunad ja meetmed õiglase ülemineku edendamiseks, mille puhul toetatakse samal ajal nii inimõiguste kui ka soolise võrdsuslikkuse edendamist.
- (18) Komisjon lähtus Rumeeniale antud soovitude koostamisel Rumeenia esitatud ajakohastatud lõimitud riikliku energia- ja kliimakava projektist, ⁽¹⁹⁾ mis avaldatakse koos käesoleva soovitusega.
- (19) Rumeenia peaks käesolevaid soovitusi nõuetekohaselt arvesse võtma oma lõpliku ajakohastatud lõimitud riikliku energia- ja kliimakava koostamisel; see kava tuleb esitada 30. juuniks 2024.

Soovitused, mis käsitlevad kooskõla liidu kliimanetraalsuse eesmärgiga ja kliimamuutustega kohanemisel tehtavate edusammude tagamisega

- (20) Määruse (EL) 2021/1119 (Euroopa kliimamäärus) kohaselt peab komisjon hindama liikmesriikide meetmete kooskõla kliimanetraalsuse eesmärgiga ja kliimamuutustega kohanemisel tehtavate edusammude tagamisega. Komisjon hindas Rumeenia meetmete kooskõla nende eesmärkidega ⁽²⁰⁾. Allpool esitatud soovitusel põhinevad sellel hinnangul. Rumeenia peaks kõnealuseid soovitusi nõuetekohaselt arvesse võtma ja võtma nende suhtes järelemeetmeid kooskõlas Euroopa kliimamäärusega.
- (21) Kuigi liidu kasvuhoonegaaside netoheide (kaasa arvatud maakasutusest, maakasutuse muutusest ja metsandusest (LULUCF)) tulenev heide ja välja arvatud rahvusvahelise transpordi heide) näitab üldiselt pidevat langustrendi, mis on üldjoontes kooskõlas lineaarse trajektooriga, millega saavutatakse liidu 2030. aasta kliimaeesmärk -55% ja liidu 2050. aasta kliimanetraalsuse eesmärk, on vaja heitkoguseid kiiremini vähendada ja on väga oluline, et liikmesriigid sellega tegeleksid. Liikmesriikide edusammude kõrval esineb mitu valdkondlikku probleemi ja nõrka kohta, millele tuleb viivitamata leida lahendus. Peale selle esitas Rumeenia komisjonile alles hiljuti määruse (EL) 2018/1999 artikli 15 kohase riikliku pikaajalise strateegia ⁽²¹⁾. Komisjon hindab, kas riiklik pikaajaline strateegia on piisav energialiidu eesmärkide ühiseks täitmiseks. Usaldusväärset pikaajalist strateegiat on põhialus majanduse ümberkujundamiseks, mida on vaja, et jõuda lähemale liidu kliimanetraalsuse eesmärgile.
- (22) Kohanemispoliitika tuleks keskenduda valdkondadele või sektoritele, mis on kliimamuutuste suhtes eriti kaitsetud, mille tegevus on keske tähtsusega muude sektorite vastupanuvõime jaoks või mis on märkimisväärselt olulised rahvamajanduse või -tervise seisukohast. Esmajärjekorras tuleb tegeleda mõju ja riskidega, mis eeldatavalt ohustavad elutähtsat taristut või pika kasutusega süsteeme või tekitavad süsteemidele pöördumatut kahju; seejuures tuleb arvesse võtta koostoimet sotsiaal-majandusliku arengu või muude, kliimamuutustega mitteseotud mõjuteguritega. Kohanemiseks tehtud jõupingutusi on vaja jälgida ja hinnata, et säilitada vastutust ja kohanemispoliitikat täiustada. Kliimamuutustega kohanemiseks saab kasutada mitmesuguseid liidu rahastamisvahendeid. Asjakohaste liidu rahastamisvahendite abil riiklike kavasad koostades peaksid liikmesriigid esiplaanile seadma kaalutlused, mis on seotud kliimamuutustele vastupanu võimega. Ükski kulutus ei tohiks kliimamuutustega kohanemist kahjustada, st

⁽¹⁸⁾ Keskkonnainfo kättesaadavuse ja keskkonnanäasjade otsustamises üldsuse osalemise ning neis asjus kohtu poole pöördumise konventsioon, 25. juuni 1998 (Århusi konventsioon).

⁽¹⁹⁾ SWD(2023) 930.

⁽²⁰⁾ ELi kliimameetmete 2023. aasta eduaruanne (COM(2023) 653 final) ja komisjoni talituste töödokument „Hinnang kliimamuutustega kohanemisel tehtud edusammudele üksikutes liikmesriikides vastavalt Euroopa kliimamäärusele“ (SWD(2023) 932).

⁽²¹⁾ Kuna Rumeenia ei esitanud määruse (EL) 2018/1999 artikli 15 kohast pikaajalist strateegiat ettenähtud tähtajaks, algatas komisjon Rumeenia suhtes rikkumismenetluse kooskõlas Euroopa Liidu toimimise lepingu artikliga 258 (viitenr INFR(2022)2090). Rumeenia esitas oma pikaajalise strateegia 8. detsembril.

suurendada kas toetusesaajate või muude osalejate haavatavust. Kliimamuutustega kohanemise investeerimise vajadused suurenevad ning järgmistel aastakümnetel kasvavad investeerimisvajadused veelgi kiiremini. Parema rahastamisega peaks kaasnema piisav suutlikkus ja asjatundlikkus, mida on vaja vahendite haldamiseks ja rakendamiseks, et tagada kulutuste kvaliteet ja suutlikkus abi ära kasutada ning vältida halba kohanemist. Lisaks avaliku ja erasektori vahenditest rahastamisele võiks koostöös erasektori ja finantsasutustega uurida ka uuenduslikke rahastamisvahendeid.

- (23) Kõige haavatavamad kogukonnad on need, kelle puhul on suur tõenäosus, et kliimamuutused neid mõjutavad. Eri piirkondade ja sotsiaal-majanduslike rühmade erinev kokkupuude kliimamõjuga ja sellest tulenev haavatavus süvendab juba olemasolevat ebavõrdsust ja haavatavust. Õiglane vastupanuvõime peaks vähendama kliimariiskide koormuse ebavõrdset jaotumist ja tagama kliimamuutustega kohanemisest saadava kasu võrdse jaotumise. Süsteemne võime kohaneda kliimamuutustega on oluline tegur selleks, et hoida ära või vähendada võimalikku kahju, kasutada ära võimalusi ja tulla toime tagajärgedega. Kliimamuutuste füüsiline mõju avaldub oodatust kiiremini. Kohanemisvõimega seoses on vaja teha edusamme kõigil valitsemistasanditel ning avalikus ja erasektoris ning selleks on vaja suuremat teadlikkust nõrkadest kohtadest ja riskidest. Erasektori sidusrühmad on muutuste elluvijad, pakkudes teavet, ressursse, suutlikkust ja rahastamist.
- (24) Mõjusaid ja kulutõhusaid võimalusi kliimamuutustega kohanemiseks ja nende leevendamiseks pakuvad looduspõhised lahendused, kui nende kasutuselevõttu soodustatakse strateegiliste raamistike, poliitikasuundade ja rahastamise abil. Neid lahendusi saab rakendada omaette meetmetena või lõimida need muudesse kohanemis- ja leevendusmeetmetesse ning kombineerida neid tehnoloogilistega või taristupõhiste lahendustega. Rakendamisel tuleb arvesse võtta ökosüsteemide keerukust ja kliimamuutuste prognoositavat mõju, kohalikku konteksti, seotud huve ja väärtusi ning sotsiaal-majanduslikke tingimusi.

SOOVITAB RUMEENIAL TEHA JÄRGMIST:

MÄÄRUSE (EL) 2018/1999 KOHASE AJAKOHASTATUD RIIKLIKU ENERGIA- JA KLIIMAKAVA PROJEKT

1. Määrata kindlaks kulutõhusad täiendavad poliitikasuunad ja meetmed, sealhulgas seoses transpordisektori ning energeetika- ja põllumajandussektorist pärineva muu kui CO₂ (k.a metaan ja N₂O) heitega, ning selgitada nende oodatavat mõju, et saavutada 2030. aastaks jõupingutuste jagamise määruse kohane riiklik kasvuhoonegaaside heite vähendamise eesmärk – 12,7 % võrreldes 2005. aasta tasemega. Esitada prognoosid, mis näitavad, kuidas olemasolevad ja kavandatud poliitikasuunad aitavad seda eesmärki saavutada, ning vajaduse korral täpsustada, kuidas kasutatakse nõuete täitmise tagamiseks jõupingutuste jagamise määruse kohaseid paindlikkusmeetmeid. Täiendada teavet poliitikasuundade ja meetmete kohta, sealhulgas liidu rahastamisprogrammide (nt ühise põllumajanduspoliitika) meetmete kohta: kirjeldada selgelt nende ulatust, ajakava ja eeldatavat mõju kasvuhoonegaaside heite vähendamisele.
2. Täpsustada CO₂ heite kogused (koos CO₂ allikatega), mida oleks võimalik koguda igal aastal kuni 2030. aastani. Esitada üksikasjad selle kohta, kuidas kogutud CO₂ transporditakse. Täpsustada 2030. aastaks kättesaadavad summaarsed CO₂ säilitamisvõimalused ja sisestusmahud.
3. Määrata kindlaks konkreetne suundumus, mille alusel saavutatakse LULUCFi riiklik eesmärk, mis on määratletud määruses (EL) 2018/841, võttes eeskätt arvesse Rumeenia kasvuhoonegaaside inventuuriandmete läbivaatamist. Lisada täiendavad meetmed LULUCFi sektoris, kirjeldada seejuures nende ajakava ja ulatust ning väljendada arvuliselt nende meetmete eeldatavat mõju, et kasvuhoonegaaside sidumine selles sektoris oleks tegelikult kooskõlas 2030. aastaks seatud ELi netosidumiseesmärgiga –310 miljonit CO₂ ekvivalenttonni ja määruses (EL) 2018/841 seatud riigipõhise sidumiseesmärgiga –2 380 tuhat CO₂ ekvivalenttonni. Anda selget teavet selle kohta, kuidas kasutatakse avaliku sektori rahastust (nii liidu rahalisi vahendeid, sealhulgas ühise põllumajanduspoliitika vahendeid, kui ka riigiabi) ja erasektoripoolset rahastamist süsinikku siduva majandamise kavade kaudu järjepidevalt ja tulemuslikult selleks, et saavutada riiklik netosidumiseesmärk. Anda vastavalt määruse (EL) 2018/1999 V lisa 3. osale teavet selle kohta, milline on olukord seire, aruandluse ja kontrolli jaoks kõrgemate määramistasandite/geograafiliselt täpsete andmetike kasutamisele üleminekul ja milliseid edusamme selle tagamiseks veel teha tuleb.

4. Esitada asjaomaste kliimaga seotud haavatavuste ja riskide täiendav analüüs seoses riiklike eesmärkide ja panuste saavutamise ja poliitikasuundade ja meetmetega energialiidu eri mõtmetes. Paremini kirjeldada ja arvuliselt väljendada seost energialiidu konkreetsete eesmärkide ja poliitikasuundadega, mida kliimamuutustega kohanemist käsitlevad poliitikasuunad ja meetmed peaksid toetama. Esitada piisavalt üksikasjalikult täiendavad kliimamuutustega kohanemist käsitlevad poliitikasuunad ja meetmed, mis aitavad Rumeenial energialiidu raames seatud riiklike eesmärgi saavutada ning panuseid anda.
5. Suurendada taastuvate energiaallikate osakaalu eesmärki vähemalt 41 %ni, et aidata saavutada liidu 2030. aasta siduvat taastuvenergiaeesmärki, mis on sätestatud muudetud direktiivi (EL) 2018/2001 artikli 3 lõikes 1 ja kooskõlas määruse (EL) 2018/1999 II lisas esitatud valemiga. Tagada piisavate meetmete võtmine, et korvata taastuvate energiaallikate 2021. aasta lähteosakaalu puudujääk, mis ei tohi olla väiksem kui vastav taastuvenergia osakaalu kohustuslik riiklik üldeesmärk 2020. aastal, nagu on ette nähtud määruse (EL) 2018/1999 artikli 32 lõikega 4.
6. Esitada pikaajaline kava taastuvenergia tehnoloogiate kasutuselevõtuks järgmise kümne aasta jooksul ning väljavaade kuni 2040. aastani. Lisada soovituslik uuenduslike taastuvenergiatehnoloogiate kasutuselevõtu eesmärk 2030. aastaks kooskõlas muudetud direktiiviga (EL) 2018/2001. Lisada konkreetsed eesmärgid, et aidata saavutada hoonete ja tööstuse jaoks 2030. aastaks seatud soovituslikud alleesmärgid ning siduv 2030. aasta alleesmärk muust kui bioloogilise päritoluga taastuvtoorainest valmistatud kütuste kohta tööstuses kooskõlas muudetud direktiiviga (EL) 2018/2001. Kinnitada kütte- ja jahutussektori siduvad eesmärgid kooskõlas nii ajavahemiku 2021–2025 kui ka ajavahemiku 2026–2030 siduvate eesmärkidega ning lisada soovituslik eesmärk direktiivi (EL) 2018/2001 IA lisas sätestatud lisaeesmärkide saavutamiseks. Lisada täiustatud biokütuste ja muust kui bioloogilise päritoluga taastuvtoorainest valmistatud kütuste alleesmärk transpordisektori puhul ning tagada, et seejuures järgitakse muust kui bioloogilise päritoluga taastuvtoorainest valmistatud kütuste miinimumtasest 2030. aastal.
7. Jätkuvalt arendada üksikasjalikke ja arvuliselt väljendatud poliitikasuundi ja meetmeid viisil, mis võimaldab õigeaegselt ja kulutõhusalt tagada riikliku panuse liidu siduvasse taastuvenergiaeesmärki, milleks on 2030. aastaks vähemalt 42,5 %, mida püütakse ühiselt suurendada 45 %ni. Kirjeldada eeskätt seda, kuidas riik kavatseb kiirendada loamenetlusi ja määrata taastuvenergia eelisarendusalad, mille puhul kohaldatakse kiiremaid ja lihtsamaid menetlusi, sealhulgas osutada, milliste taastuvenergiatehnoloogiate puhul seda tehakse. Kirjeldada meetmeid, millega kiirendatakse taastuvate energiaallikate kasutuselevõttu taastuvelektri ostulepingute sõlmimise, päritolutagatiste ning omatarbeks toodetud energia tarbimise ja energiakogukondade edendamise tugiraamistikuga. Esitada täiendavat teavet selle kohta, kuidas Rumeenia kavatseb kiirendada taastuvate energiaallikate kasutuselevõttu ning järkjärgulist fossiilkütustest loobumist kütte- ja jahutussektoris, eelkõige kaugkütte ja -jahutuse puhul, kooskõlas muudetud direktiiviga (EL) 2018/2001, sealhulgas tugiraamistiku tagamisega, et suurendada elektri- ning kütte- ja jahutusvõrkude vahelist lõimimist, ning taastuval energialiikatel põhineva töhusa kaugkütte- ja -jahutustaristu arendamise või moderniseerimisega. Kirjeldada, kuidas Rumeenia kehtestab kohustuse transpordisektori kütuse- ja energiatarnijatele, ning lisada võrreldavad meetmed, millega edendatakse vesiniku kasutust tööstuses ning aidatakse ELil valmistada taastuvallikatest toodetud vesinikuga kauplemiseks.
8. Lisada hinnang energia saamiseks kasutatava metsa biomassi riigisisese tarnimise kohta aastatel 2021–2030 kooskõlas muudetud direktiivi (EL) 2018/2001 artiklis 29 sätestatud rangemate säästlikkuse kriteeriumidega. Lisada hinnang selle kohta, mil määral on metsa biomassi kavandatud kasutamine energia tootmiseks kooskõlas Rumeenia kohustustega, mis tulenevad läbivaadatud LULUCFi määrusest, eelkõige aastate 2026–2030 jaoks, koos riiklike meetmete ja poliitikasuundadega, millega see kooskõla tagatakse. Lisada täiendavad meetmed biometaani kestliku tootmise edendamiseks, võttes arvesse Rumeenia kestliku biogaasi/biometaani tootmist ja tootmisvõimalusi, maagaasi tarbimise profiili ja olemasolevat taristut ning käiritussaaduste ja biogeense CO₂ kasutamist.
9. Esitada võimalikult suures ulatuses nende sammude eeldatav ajakava, mille tulemusena võetakse vastu seadusandlikud ja muud kui seadusandlikud poliitikasuunad ja meetmed, mille eesmärk on üle võtta ja rakendada muudetud direktiivi (EL) 2018/2001 sätteid, eelkõige eelmistes punktides nimetatud meetmete osas.

10. Lisada primaarenergia tarbimise riiklik energiatõhususpanus liidu soovitusliku primaarenergia tarbimise eesmärgi jaoks vastavalt direktiivi (EL) 2023/1791 artiklile 4 ja I lisale. Lisada energiatarbimise vähendamise ulatus, mille peavad saavutama kõik avaliku sektori asutused, jaotatuna sektorite kaupa, ning igal aastal renoveeritav avaliku sektori asutuste omanduses olevate köetavate ja/või jahutatavate hoonete kasulik üldpõrandapind või vastav igal aastal saavutatav energiasääst. Lisada kumulatiivne energiasääst, mis tuleb saavutada ajavahemikul 1. jaanuarist 2021 kuni 31. detsembrini 2030, ning selgitus selle kohta, kuidas aastase energiasäästu määr ja arvutamise lähtestsenaarium kehtestati.
11. Esitada täielikud poliitikasuunad ja meetmed riikliku energiatõhususpanuse saavutamiseks, kvantifitseerida teatatud energiatõhususmeetmega saavutatav energiasääst, et tagada nõutav lõppkasutuse kumulatiivne energiasääst 2030. aastaks, ning esitada meetmed energiaaudite ja energijuhtimissüsteemide edendamiseks. Anda lisateavet selle kohta, kuidas aitab direktiivi (EL) 2023/1791 artikli 30 kohane riiklik energiatõhususe fond tagada riikliku energiatõhususpanuse ELi eesmärkide saavutamisse, sealhulgas finantsinstrumentide kasutamise kohta selle fondi raames.
12. Lisada ajakohastatud eesmärgid selleks, et tagada väga energiatõhus ja vähese CO₂ heitega riiklik hoonefond ning muuta olemasolevad hooned 2050. aastaks heitevabaks, sealhulgas seada vahe-eesmärgid 2030. ja 2040. aastaks, ning lisada võrdlus uusima pikaajalise renoveerimisstrateegiaga. Lisada hoonete CO₂ heite vähendamise eesmärkide täiendamiseks rohkem teavet poliitikasuundade ja meetmete kohta, millega rakendatakse sidusat pikaajalist renoveerimisstrateegiat, ning nende eeldatava mõju kohta energiasäästule.
13. Tugevdada energiasüsteemi vastupanuvõimet, eelkõige energiasalvestuse kasutuselevõtu eesmärgi seadmisega ning poliitikasuundade ja meetmete esitamisega, et lõimida kliimamuutustega kohanemise eesmärk energiasüsteemi. Määrata kindlaks selged eesmärgid gaasinõudluse vähendamise soodustamiseks ning töötada välja üksikasjalikud poliitikasuunad ja meetmed, et need eesmärgid 2030. aastaks saavutada. Hinnata täiendavalt, kas riigi gaasitaristu on sobiv CO₂ heite vähendamise eesmärkide saavutamiseks. Määrata kindlaks sobivad meetmed tuumamaterjalide, tuumkütuse, varuosade ja teenuste mitmekesistamiseks ja pikaajaliseks tarnimiseks, sealhulgas kavandatavate uute tuumareaktorite ning tuumajäätmete pikaajalise käitlemise jaoks. Esitada rohkem andmeid väikeste moodulreaktorite projektide väljatöötamise kavade kohta, millest on teatatud. Hinnata naftataristu (rafineerimistehased, naftavarud) piisavust, võttes arvesse naftanõudluse eeldatavat vähenemist ja üleminekut vähem CO₂ heidet tekitavatele alternatiividele.
14. Esitada selged eesmärgid, et parandada elektrivõrkude omavahelise ühendamise suutlikkust, ning määrata kindlaks selge ajakava seotud projektide elluviimiseks. Esitada paindlikkusvajaduste hindamise alusel selged eesmärgid tarbimiskaja jaoks, et parandada süsteemi paindlikkust, ning kirjeldada meetmeid energiasüsteemi lõimimise hõlbustamiseks vastavalt muudetud direktiivi (EL) 2018/2001 artiklile 20a. Anda selge ülevaade elektriturude korralduse olukorrast, võttes arvesse siseturu mõõtme all kirjeldatud eesmärke, ning määrata kindlaks tulevikku suunatud eesmärgid turude lõimimiseks, eeskätt seoses meetmetega, mille eesmärk on arendada konkurentsil põhinevaid hulgiturgesid ning kaotada järk-järgult meetmed, millega mõjutatakse turusignaale. Arendada välja konkurentsivõimelisemad jaemüügiturud ja suurendada tarbijate mõjuvõimu jaemüügiturul.
15. Jätkuvalt arendada lähenemisviisi energiaostuvõimetuse probleemi lahendamisele ning lisada hinnang mõjutatud leibkondade olukorra kohta ja konkreetne mõõdetav energiaostuvõimetuse vähendamise eesmärk, nagu on nõutud määruses (EL) 2018/1999 [termin on muutunud: määruses „energia eest tasumise raskused“], võttes arvesse soovitusi (EL) 2023/2407. Esitada täiendavad üksikasjad olemasolevate ja võimalike meetmete kohta energiaostuvõimetuse vähendamiseks ning sihtotstarbeliste rahaliste vahendite kohta nii sotsiaalpoliitika (taskukohasus) kui ka energiaalaste struktuurimeetmete seisukohast, eelkõige seoses energiatõhususe, hoonete renoveerimise ja taastuvenergia võimaluste kättesaadavusega.

16. Täiendavalt selgitada riigi teadusuuringute, innovatsiooni ja konkurentsivõime alaseid eesmärgid puhaste tehnoloogiate kasutuselevõtu osas ning määrata kindlaks suund aastani 2030 ja aastani 2050, eesmärgiga toetada tööstuse CO₂ heite vähendamist ning edendada ettevõtete üleminekut nullneto- ja ringmajandusele. Esitada poliitikasuunad ja meetmed, millega edendatakse nullnetoheitega projektide, sealhulgas energiamahukate tööstusharude jaoks oluliste projektide väljatöötamist. Kirjeldada loamenetluste prognoositavat ja lihtsustatud õigusraamistikku ning seda, kuidas lihtsustatakse vajaduse korral juurdepääsu riiklikule rahastamisele. Esitada üksikasjalikud poliitikasuunad ja meetmed energiasüsteemi digitaliseerimiseks, puhta energia alaste oskuste arendamiseks ning avatud kaubanduse hõlbustamiseks, et tagada peamiste nullnetokomponentide ja -seadmete vastupidavad ja kestlikud tarneahelad.
17. Määrata kindlaks reformid ja meetmed, mille abil kaasatakse energia- ja kliimaeesmärkide saavutamiseks vajalikke erasektori investeeringuid. Anda põhjalik ja järjepidev ülevaade avaliku ja erasektori investeeringute vajadusest nii kokkuvõtlikult kui ka sektorite kaupa. Täiendada kogu majandust hõlmavat ülevaate alla lähenemisviisi alt üles suunatud projektipõhise hindamisega. Esitada kogu investeerimisvajaduse jaotus koos lisateabega riiklike, piirkondlike ja liidu rahastamisallikate ning kasutusele võetavate erasektori rahastamisallikate kohta. Lisada lühikirjeldus selle kohta, millist liiki finantstoetuskeem on valitud avaliku sektori eelarvest rahastatavate poliitikasuundade ja meetmete rakendamiseks, ning segatüüpi rahastamisvahendite kasutamise kohta, mille puhul kasutatakse toetusi, laene, tehnilist abi ja avaliku sektori tagatist, sealhulgas kirjeldada riiklike tugipankade rolli asjaomastes skeemides ja/või seda, kuidas kaasatakse erasektori rahalisi vahendeid. Kaaluda rahastamisallikana heitkoguste kulutõhusat loovutamist teistele liikmesriikidele jõupingutuste jagamise määru alusel. Esitada usaldusväärne hinnang kavandatud poliitikasuundade ja meetmete makromajandusliku mõju kohta.
18. Selgitada üksikasjalikult, kuidas ja mis ajaks kavatseb Rumeenia fossiilkütuste toetused järk-järgult kaotada. Kirjeldada üksikasjalikumalt, kuidas Rumeenia kavatseb järk-järgult lõpetada tahkete fossiilkütuste kasutamise elektrienergia-tootmises, selgitada sellega seotud kohustusi ja meetmeid.
19. Anda üksikasjalikku teavet kliimapöörde ja energiasüsteemi ümberkujundamise mõju kohta ühiskonnale, tööhõivele ja oskustele või mis tahes muu jaotusliku mõju kohta, ning õiglase ülemineku toetamiseks kavandatud eesmärkide, poliitikasuundade ja meetmete kohta. Täpsustada toetuse vorm, algatuste mõju, sihtrühmad ja eraldatud vahendid, võttes arvesse nõukogu soovitusel õiglase kliimanetraalsuse ülemineku tagamise kohta⁽²²⁾. Tagada, et kivisöe järkjärgulise kasutuse lõpetamise ajakavad õiglase ülemineku territoriaalsetes kavades ning lõpliku ajakohastatud riiklikus energia- ja kliimakavas on omavahel kooskõlas. Lisada võimalusel veel elemente, et luua piisav analüüside alus tulevase kliimameetmete sotsiaalkava ettevalmistamiseks vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusele (EL) 2023/955,⁽²³⁾ sealhulgas lisada teave selle kohta, kuidas hinnata selliseid probleeme ja sotsiaalset mõju vähim kaitsitud elanikkonnarühmadele, mis tulenevad heitkogustega kauplemise süsteemi rakendamisest hoonetes, maanteetranspordis ja muudes sektorites toimuva kütuste põletamise suhtes ning kuidas teha kindlaks võimalikud toetusesaajad ja asjakohane poliitikaraamistik. Selgitada, kuidas aitab riiklikus energia- ja kliimakavas kindlaks määratud poliitikaraamistik kaasa Rumeenia kliimameetmete sotsiaalkava ettevalmistamisele ja kuidas tagatakse nende kahe kava vaheline kooskõla.
20. Tagada kava koostamisel üldsuse kaasamine ja osalemine mõistliku ajavahemiku jooksul ning kohalike ametiasutuste ja kodanikuühiskonna ulatuslik osalus. Esitada selge ülevaade sellest, kuidas tagatakse konsulteerimisprotsessiga kõigi asjaomaste asutuste, kodanike ja sidusrühmade, sealhulgas sotsiaalpartnerite ulatuslik osalus nii kava projekti kui ka lõpliku ajakohastatud kava koostamisel. Esitada kokkuvõtte eri osalejate väljendatud seisukohtadest ja sellest, kuidas konsultatsioonide käigus väljendatud seisukohti on kavas arvesse võetud.

⁽²²⁾ Nõukogu 16. juuni 2022. aasta soovitus õiglase kliimanetraalsuse ülemineku tagamise kohta (ELT C 243, 27.6.2022, lk 35).

⁽²³⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 10. mai 2023. aasta määrus (EL) 2023/955, millega luuakse kliimameetmete sotsiaalfond ja muudetakse määrust (EL) 2021/1060 (ELT L 130, 16.5.2023, lk 1).

21. Tugevdada piirkondlikku koostööd naaberliikmesriikidega ning Kesk- ja Kagu-Euroopa energiavõrkude ühendamise kõrgetasemelises tööühmas, sealhulgas võrkude omavahelise ühendamise, taastuvate energiaallikate, energiatõhususe ja siseturu valdkonnas, võttes arvesse ühiseid probleeme ja eesmärgi. Kirjeldada, kuidas Rumeenia kavatseb 2025. aastaks kehtestada raamistiku teiste liikmesriikidega koostöö tegemiseks kooskõlas direktiivi (EL) 2023/2413 artikliga 9. Jätkata jõupingutusi, et sõlmida gaasivarustuskindluse tagamiseks nõutavad kahepoossed solidaarsuskokkulepped kahe naaberriigiga (Ungari ja Bulgaaria).

RIIKLIKE MEETMETE KOOSKÕLA KLIIMANEUTRAALSUSE EESMÄRGIGA JA KLIIMAMUUTUSTEGA KOHANEMISEL TEHTAVATE EDUSAMMUDE TAGAMISEGA VASTAVALT MÄÄRUSELE (EL) 2021/1119

22. Tagada, et kliimamuutustega kohanemise prioriteetides, strateegiates, poliitikasuundades, kavades ja jõupingutustes arvestatakse prognoositavate tulevaste kliimaga seotud haavatavuste ja riskidega vastavalt parimatele olemasolevatele teadusandmetele ning kättesaadavatele varajase hoiatamise ja kliimaprognoosivahenditele. Tagada, et kliimamuutustega kohanemist käsitlevaid poliitikasuundi jälgitakse ja hinnatakse süsteemselt ja korrapäraselt ning et saadud tulemused kajastuvad järgmiste läbivaadatud poliitikasuundade kujundamises ja rakendamises. Seada liidu rahastamisprogrammide toetuste (nagu ühise põllumajanduspoliitika, ühtekuuluvuspoliitika ja muu asjakohane liidu rahastus) kasutamisel rohkem esiplaanile kaalutlused, mis on seotud kliimamuutustele vastupanu võimega. Liidu vahendeid tuleks kasutada nii, et need suurendavad kliimamuutustele vastupanu võimet ega suurenda haavatavust (st ei tee kliimamuutustega kohanemisele olulist kahju). Tagada, et kohanemismeetmete jaoks on olemas avaliku ja erasektori rahastamismehhanismid ning et nende eelarve vastab investeerimisvajadustele, eelkõige prioriteetsetes haavatavates sektorites.
23. Kaasata Rumeenia kliimamuutustega kohanemise poliitika kujundamisse ja rakendamisse sidusrühmad, kes on kliimamuutuste mõju suhtes eriti haavatavad. Parandada koordineerimist eri valitsemistasandite (riiklik/piirkondlik/kohalik) vahel, et ühtlustada planeerimisvahendeid ja toetada kooskõlastatud sekkumisi süsteemse ümberkujundamise eesmärgil. Kaasata sotsiaalpartnerid ja erasektori sidusrühmad poliitika kujundamisse ja rakendamisse ning investeringute tegemisse. Dokumenteerida asjaomased konsulteerimisprotsessid ja nende tulemused.
24. Edendada riiklikes strateegiates, poliitikameetmetes ja kavades looduspõhiseid lahendusi ja ökosüsteemipõhist kohanemist ning investeerida nende kasutuselevõttu.

Brüssel, 18. detsember 2023

Komisjoni nimel
komisjoni liige
Kadri SIMSON